

יד באר הגולה

הלכות ציצית סימן ח

(טו) יענו אמן: ר' יעל טלית-קטן: כול לברך 'להתעטף' אף-על-פי שאינו מתעטף (טז) אלא לובשו:

הגה ויש אומרים שמברכין עליו (י) (י) [על מצות ציצית, וכן נוהגין (יז) ואין לשנות (כל"כ ס"י כב ונ"י בה"ק ד' י"ב ע"א):

ז *צריך (ס) (ט) להפריד חוטי הציצית (יה) זה מזה: ח (יט) "וכן בהתעטפו, שצוננו הקדוש-ברוך-הוא

להתעטף בו כדי שנוכר כל מצותיו לעשותם: ט *קדם שיקבר (כ) *יענין (כא) בחוטי הציצית אם הם

בשרים, כדי שלא יברך (ט) [טו] (ככ) לבטלה: י' אם לובש טלית-קטן בעוד שאין ידיו נקיות,

ו מקה"א ואנו
בשם פה"י מלון
ואר"ח חיים (טור)
ז מכות מב' ח טור
ט רא"ש בסוף
הלכות ציצית
י תוספות ברכות יד
ובקנחות לו

שערי תשובה

ר' מ"ש בשם תשובת המפריט, ועין מ"ש בזה בה"ש ס"י יט ס"ק ח, ויש קצת בשם המפריט הטעם שאם רצו עלן מברכין, משום שאין כלם קוננים יחד, ויצטרף להיות כ"א טליתו יחדו ולתקומו, וכן התפילין יקמרו בזרועות מגלות: והמספר קצת לשיטתו אולי ס"ס ו שאין חשש בזה שיקבר כי כ"א בפ"ע בכל דוכתא, רק שאם רצו אחד מברך כלם: [י] על מצות. עבה"ט. ובנות סדרים נראה שר"ל דלשקבר נמי משמע, משא"כ 'להתעטף' דלא משמע רק להכא. ועין מ"ש לעיל (ס"ג ג) ד"ה טליתות] דאם לובש הטי"ק דרך עטיפה אפשר דגם להקריא שפיר עזרף טפי שיקבר 'להתעטף', ע"ש: [ח] להפריד. עבה"ט. ועין לקמן ס"י יג שאם נספכו קצת אין להפרידם בשבת, ע"ש: [טו] לבטלה. עבה"ט בשם ס"י ל' ב"ק ב"ק ה"ק, והט"ו כתב הטעם, שנגיל ג"כ להתקלקל. ולא ידעתי למה השמיט דבר המג"א שכתב להספיק מטעם שאין צריך

באור הלכה

* צריך להפריד וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו דאם נשתמה וכו'. וטעם הפנ"ק אברתם הוא, והיום אין זה רק זכר לזמן תכונת, שהיה צריך אז מדיקא להפריד התכלת מן הל"ב. ועין בבאור הגר"א שפשיג על זה, ודעתו דגם היום צריך מן הדיון להפריד כל חוט זה מזה. ואחר כך מצאתי בעלת-תמיד שכתב ג"כ ב"ה מהגר"א. ואם אין לדבריהם אפשר דאם חוטי הציצית מסבכין אחר בחברו אין לברך עליהן, או אפשר דלא גרע מהגרמ"י ציצית, וצריך עיון²². על-גל-פנים לכתחלה בודאי החיוב להפרידן אם הם מסבכין קדם שיקבר עליהן: * קדם שיקבר. פשוט הוא דבין טלית שלו ובין טלית שאולה, כיון ששאלו להתפלל בו, ואם-כן צריך לברך עליו דהוא בשלו, מפילא דצריך לברך: אם לא נשטטל מיד המשאל אחר תפלתו, ודלקמן בסימן יג במגן אברהם סעיף-קטן ה. ועין במשנה ברורה כמה שכתבנו "ואם שאל טלית מאחר", צד, מוכח בחדישי ר' צביקא איגרו דבטלית שאולה אם מתכונן שלא לקנותו, ואם-כן אינו שלו ואינו ראוי לברך עליו, אין צריך לברך: וקבר קדמו ה"ח והאל"ה ובה. ואם-כן בענינו, לפי מה דפסק הרה"ח חיים והר"ע שלא לברך על טלית ששאלו לעלות לתורה, פשוט דאין צריך לברך. אך מי שלקח טלית של קהל לעלות לתורה או לדרש בו קדם בין השמשות, לכאורה פשוט דצריך לברך, והלא פסקו הפוסקים דהוא כמו טלית של שטמין, ודלקמן בסימן יד. ואפלו לדעת ה"ח בסימן יג ודריצה להקל לסמוך אחרון משום טרח צבור, אפשר דהיטב בטלית שלו שיש לו חזקה מעליה שבוטקו בעצמו, מה שאין כן בטלית של קהל שפצוי מאד להיות צעיוותי פסולין ונסגמות נעקרו ממוקמן ואין משיגים עליו, אין ראוי לברך עליו כלי בדיקה; ואפלו אם ירצה ללבש אותו כלי ברכה גס-כן אין נכון, דהוא כמו טלית של שטמין, וגם מחשש בטול צשה של ציצית, על-כן צריך לברך על-גל-פנים את חוטי הציצית במקצת על מה דאפשר כג"ל. ואם בסימן יד בה"ח ד"ה אשאלת: * יענין וכו'. עין במשנה ברורה בסעיף-קטן וצ' דצריך וכו'. ונראה לי דאפשר ויש להקל אם הוא לובש כמה בגדים של ציצית שלא יצטרך [לברך] גם במקום נקב הקשירה אלא זה שהוא מברך עליו בלבד, והשאר דיו בקריאת חוטינו בלבד, כי הפנ"ק אברהם פליג על ה"ח בזה²³, ועין במשפחות: ואם-כן אין צריך לברך השלית-קטן אלא החוטי, כיון

באר היטב

אלא שבפעם אחד נעשה כל הציטופות: (י) על מצות ציצית. עין ב"י מה שפביא בשם מהר"א שהקשה איך מברכין 'על מצות ציצית' והא קי"ל 'על' לשקבר משמע וכו', ע"ש. ובר"מ כתב טעם למנהג, וחס"ס: לפיכך מברכין לשון 'על' דמשמע לשקבר, ע"ש. לכאורה קשה, דאיך אפשר בפי' ד' ו ע"ב דאסיקנא שם: והלכתא על בעור חמין, פרש"י שם דלהכא נמי משמע. עין מ"ש הרמ"ש בפ"ק דפסחים בשם ר"ת, ומ"ש החוט; בסוף ר"א דמילה ד"ה א"ב טב וכו', ומ"ש הכ"מ סוף הלכות ברכות, ובתשובת מהר"מ מינץ ס"י קי ובתשובת מהר"ל ס"י יד: (ט) להפריד. ואם נשתמה לבוא לכה"כ וכבוד שפירד הציצית ותבטל מהתפלל עם הצבור, אי"צ לברך בזה, מ"א: (טו) לבטלה.

משנה ברורה

'להתעטף' בשביל כלם, אבל ברכת שהחנינו כל אחד בעצמו יברך²⁴: (טו) יענו אמן. אף דבלאו הכי צריך לענות אמן אחר כל ברכה, מפל מקום בזה שרוצה לצאת בה (כ) החייב יותר, שמורה בזה בפעל שהוא מתכונן לצאת בה; מיהו בדיעבד אפלו לא ענה אמן נצ"א²⁵, ודלקמן בסימן ר"ג סעיף ב: ר' (טז) אלא לובשו. והברכה היא 'להתעטף', כי (כג) נסח הברכה כך הוא, כמו 'לישב בסכה': (יז) ואין לשנות. הנינו בטלית-קטן שלנו שאין מתעטפין בו, אבל בטלית-קטן שמתעטף בו, כמבאר בסעיף ג, (מ) יכול לכתחלה לברך 'להתעטף', ובידיעבד (מ) אם ברח בכל טלית-קטן 'להתעטף' או שברך על טלית-גדול 'על מצות ציצית' נצ"א. ונדע דאין לברך על טלית קטן עד שיהיה על-גל-פנים (ט) ארכו שלשת רבעי אמה לכל צד, ונקב בית הצנאר אין עולה מן המגן, וגם שיהיה פתוח רבו. ואנשי מעשה נוהגין אמה מלפניהם ואמה מלאחריהם. ועין במשנה ברורה ובאור הלכה בסימן טו מה שכתבתי עוד מענין זה: ז (יח) זה מזה. כל חוט בפני עצמו, שלא יהיו מסבכין אחד בזה²⁶. ואם נשתמה לבוא לבית-הכנסת ועל-ידיה; ותבטל מהתפלל בצבור, כתב המגן אברהם דאין צריך לברך בזה, ועין בבאור הלכה. כתב האר"י: 'ציצית' ראשייתבות: צדיק *פריד ציציותיו תמיד: ח (יט) יכון בהתעטפו. והוא מלכד הפנהו שצריך לכון בליבישה לקים מצות ציצית²⁷. וכתב ה"ח שכן הדיו בתפילין ונסה, אף דבשאר מצות יוצא אף שלא מכון בה דבר, כי אם שעושה המצוה לשם ד' צעוה לעשותה, הגר שאני, דבציצית כתיב "למען תזכרו", ובתפילין "למען תהיה תורת ה' בפיך", ובסכה "למען ידעו דרתיכם". ומפל מקום נראה דכל זה לכתחלה כדי לקים המצוה בשלמותה, אבל בדיעבד אף אם לא פנו בכל אלו רק לקים המצוה-עשה, נצ"א ואחר-

כך מצאתי בפרי"מגדים בסימן כה שכתב בן (וכן משמע בעלת-תמיד ובבאור הגר"א שאפלו בציצית אין הפננה לעכובא): ט (כ) יענין. משמע מדברי ה"ח ואל"ה רבה דגם בשבת יש לברך הטלית. ועין בסימן יג בבאור הלכה²⁴: (כא) בחוטי הציצית. גם צריך לברך למעלה (כ) במקום נקב הטלית עד הקשירה, דשם פסול אפלו בנפסק חוט אחד. ועין בבאור הלכה: (כב) לבטלה. אף-על-גב דבלאו הכי יש לחשש אסור, שילבש בגד של ארבע כנפות בלי ציצית, מפל מקום מוקמי לה אחזקתה שהיה כשר; רק משום חמור ד"לא תשא" שיש על ברכה לבטלה, החמירו לברך. ולפי זה, מי שלובש כמה בגדים של ציצית אין צריך לברך אלא אחד מהם, כיון דברכה אחת לכלם. אבל (כג) האחרונים כתבו דצריך לברך כלם²⁵; אחד, (כט) דלא סמכינן אחרונה במקום דיכולין לברך, וגם (ל) דחזקה גרועה היא, דעשויין החוטיין לפסק, ולכן צריך לברך בכל יום בבקר בשלובשן, ואז (ל) אף שהסירן והסיתו דעתו מהם, אף דצריך ברכה כשחזור ולובש, אפלו הכי אין צריך לחזור ולברך, דבזמן מועט כנה אינו רגיל לפסק וסמכינן אחרונה. ואפלו בבקר, אם על-ידי הבדיקה ותבטל מתפלה בצבור, או שקנאוהו לעלות לתורה, יכול ללבש טליתו בלי בדיקה, (לג) והוא שיוע שיהי החוטיין שלמים אמתול; (לג) ומפל מקום נכון לענין קצת מאי דאפשר. ואם שאל טלית מאחר לעלות

שער הציצין

(כ) הגר"א ובפרי"מסוף: (כג) ט"ז: (כד) פרי"מגדים, וכן משמע במעשה רב: (כ) ת"א: (כ) ארצות-היםים בסימן טו, ועין שם: (כ) ה"ח ואל"ה רבה ופרי"מגדים: (כ) הפנ"ק אברהם ואל"ה רבה בשם הלבוש ובי"ח, וכן מוכח מהגר"א בבאורי, עין שם: (כ) מגן אברהם והגר"א: (ל) מגן אברהם והגר"א: (ל) מגן אברהם בסימן יג והפרי"מגדים שם בשם הלבוש והגר"א שם, עין שם: (ל) מגן אברהם בסוף ס"ק יא. אף דה"ח מקל בכל גוני בקנאותו לעלות לתורה, כבר השיגו האלהי רבה, עין שם: (ל) ת"א: (ל) בקנאותו לעלות לתורה, כבר השיגו האלהי רבה, עין שם: (ל) ת"א:

הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן ח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נג]

יִמְשָׁמֵשׁ בְּצִיצִית²⁷, דְּבָנָה יִחְשָׁב קֶצֶת קְאָלוּ לֹבְשׁוֹ אֲזַז²⁸ וכו', דְּאֶפְתִּי גָבְרָא לֹא תִי²⁹.

27) וכן הלוּבֵשׁ טְלִית בֵּין הַפְּרָקִים שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י טו ס"ק טז) שֶׁלֹּא יִבְרַךְ אֹז, אֲלֵא אַחֲרֵי הַתְּפִילָה יִמְשָׁמֵשׁ בְּצִיצִית וִיבְרַךְ. וְכֵן הֵיחָד אֲדָרֵךְ בְּהַשְׁכָּמָה, כֵּתב הַשְּׂרִיעַ לִקְמֵן (ס"י ל ס"ג) שִׁנִּית תְּפִילִין קֹדֶם זְמַן, וְכַשִּׁיגֵעַ זְמַן יִמְשָׁמֵשׁ בָּהֶן וִיבְרַךְ.

28) וְהָאֵם הַמְשַׁמֵּשׂ מֵעַבְבֵי אֶת הַבְּרִיכָה, כֵּתב בְּשֵׁרֵי אַגְרוֹת מִשָּׁה (א"ר) ח"ד ס"י ז) שֶׁיֵּשׁ לֹמֵר שֶׁלֹּא הַצְּרִיכֵי לְמַשְׁמֵשׂ אֲלֵא כִּי שִׁיחֵיהּ הַיֵּכֶר מַעֲשֵׂה לְקִיּוֹם הַמְצוּה שֶׁמִּבְרַךְ עֲלֶיהָ אֲבָל אֵינוֹ מַעֲבֵב, כִּיּוֹן שִׁיכּוֹל לְבַרֵךְ עַל מַעֲשֵׂה הַלְבִּישָׁה שֶׁעָשָׂה קֹדֶם לִכֵּן הַבְּרִיכָה מִתִּיחַסֵּת גַּם הַמְשַׁךְ הַלְבִּישָׁה (כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ לְגַבֵּי הַלּוֹבֵשׁ בְּגַד כְּלָאִים שְׁחִיב חַיִּיב חַיִּיב חֲדָשׁ עַל כָּל רִגַע שִׁיכּוֹל לְפֹשְׁטוֹ וּלְלוֹבְשׁוֹ, וְכֵן שֶׁכֵּן שֶׁמִּחַמֵּת כֵּן יִכּוֹל לְבַרֵךְ), אֲךָ יִתְכַן שְׁחִיטָה שֶׁהַמְשַׁמֵּשׂ יַעֲבֵב כִּי שִׁיבְרַךְ עֲלֶיהָ.

29) הַלּוֹבֵשׁ טְלִית קֵטֵן בְּמָקוֹם שֶׁאִסּוּר לְבַרֵךְ בּוֹ כְּגוֹן בְּבֵית הַמִּרְחָץ, כֵּתב בְּשֵׁרֵי אֹרֶן לְעִיּוֹן (ח"י ב' פ"ב תְּשׁוּבָה א) שִׁיתַּעֲטֵף בּוֹ בְּבֵית הַמִּרְחָץ, וְכַשִּׁיחֵץ לְמָקוֹם שֶׁמִּוֹתֵר לְבַרֵךְ בּוֹ, יִמְשָׁמֵשׁ בּוֹ וִיבְרַךְ לְהַתְּעַף בְּצִיצִית.

[משנ"ב ס"ק נד]

וְלִכְּוֹן לְפִטְרָה הַטְּלִית־קֶטֶן³⁰ וכו', דְּאֵיִן פְּתוּחַ רַבּוּ, אִו דְּהוּא קֶטֶן מְהַשְׁעִיר הַקְּבָאָר לְקֶמֶן בְּסִימָן טוּ, אִו דְּהוּא יִשָּׁן בּוֹ בְּלִילָה³¹.

30) וְהַחֲתָשׁ שֶׁמֵּא יִשְׁכַּח לְכּוֹחַ עַל הַטְּלִית קֶטֶן, כֵּתב הַאִי"א (בּוֹטְשֶׁאֲטַשׁ מְהַדְרִית ס"י) שִׁיכּוֹל לְגַלּוֹת דַּעְתּוֹ פַּעַם אַחַת עֲבוּר כָּל יְמֵי, שְׁלַעוֹלָם כְּשִׁיבְרַךְ עַל הַטְּלִית גְּדוֹל יִפְטוּר בְּכָךְ גַּם אֶת הַטְּלִית קֶטֶן, וְכַעֲיֵן זֶה כֵּתב הַרְעַת תּוֹרָה (ס"י תֵּרַעַב ס"ב) לְגַבֵּי שֶׁמֶן הַנּוֹתֵר מִנֵּר חֲנוּכָה, שֶׁאֵם נִהַג כְּמֵה פַעֲמִים לְכַבּוֹת אֶת הַנּוֹתֵר אַחֲרֵי שְׁדַלְקוֹ חֲצִי שְׁעָה, אֵינן צָרִיךְ עוֹד לְהַתְּנוֹת שֶׁאֵינוֹ מַקְצֵה אֶת הַנּוֹתֵר, כִּיּוֹן שֶׁגַּם בְּסַתְמָא הֵרִי זֶה כֵּאִילוּ הַתְּנָה.

הַאִוּמוֹר יִלְשֵׁם יְחֻדִי קֹדֶם שֶׁמִּתְעַטֵּף בְּטִלִית גְּדוֹל, כֵּתב הַבֵּן אִישׁ חִי (שְׁנָה א' פ' בְּרֵאשִׁית אוֹת ב) שֶׁטּוֹב שִׁירִיגֵל עֲצֻמָּה לְהוֹסִיף בְּנוֹסַח שֶׁאִוּמוֹר יִזְרִינֵי מִכּוֹחַ לְפִטְרָה בְּבִרְכָה זֶה גַּם הַטְּלִית קֶטֶן שְׁעִלִי.

31) מִכּוֹחַ טַעֲמִים אֲלוֹ כֵּתב הַגְּרִשִׁיז אִוְעֵרְבֵךְ (שֵׁרֵי מִנְחַת שְׁלֵמָה מְהַדְרִית ס"י ד' אוֹת א' ס"ק ג), שֶׁסּוֹמְכִים בִּימֵי הַסְּלִיחוֹת שֶׁלֹּא לְבַרֵךְ עַל הַטְּלִית קֶטֶן, אֲפָּק עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שִׁיחֵיהּ גְּדוֹל בֵּין לְבִישַׁת הַטְּלִית קֶטֶן לְלִבִּישַׁת הַטְּלִית גְּדוֹל, [אִמְנָם בְּבַחוּר שֶׁמִּבְרַךְ עַל הַטְּלִית קֶטֶן, יֵשׁ לְדַרְקֵךְ שְׁמִיר שֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם יִמְשָׁמֵשׁ בְּצִיצִיתוֹ וִיבְרַךְ].

[משנ"ב ס"ק נה]

וּבְקֶטֶת אֵיחָא, דְּטְלִית־קֶטֶן תַּחַת בְּגָדֵיהּ³².

32) וּבְבִיחֵיל לִקְמֵן (ס"י י' ס"ח ד"ה לַעֲשׂוֹתָה) כֵּתב, שֶׁמִּנְהַגֵּינוּ לְכַתֵּב תְּמִיד בְּטִלִית קֶטֶן תַּחַת הַבְּגָדִים, וּבִסְפֵר דִּינִים וְהַנְּהַגוֹת (פ"ב אוֹת יג) הַוּבָא, שֶׁחַוּוּ"א הִיָּה נִהַג לְלַבֵּשׁ אֶת הַצִּיצִית עַל הַכְּתוּנָה.

וְלַעֲנִין לְבִישַׁת טְלִית קֶטֶן עַל הַגּוֹף סוּמְךָ לְבָשֵׁר, כֵּתב בְּשֵׁרֵי שִׁיחַ יִצְחָק (ס"י ח) שֶׁאֵינן רְאוּי לְלַבֵּשׁ בְּגַד שֶׁל מְצוּה עַל גּוֹף עֲרוֹם, וְעוֹד, שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ זְלוּזָה אִם תִּיכַסֵּם כָּל יַעֲזֵת הַגּוֹף בְּבַגְד שֶׁל מְצוּה, וְזֵה שֶׁכֵּתב הַאִרְיִי ז"ל לְלַבֵּשׁ אֶת הַצִּיצִית מִתַּחַת לְבָגִידִים, כּוֹנְנוֹת מַעַל לְכַתּוּנַת וּמִתַּחַת לְבָגִידִים שְׁעִלִיָּהּ. הַגְּרִיחַ קִיבִּסְקִי כֵּתב (מס' צִיצִית ה"ה ד"ה אִפִּיקְרִסִין) שֶׁנִּכּוֹן לְהִיחֵיר מִלְּעֲשׂוֹת כֵּן, כִּי שֶׁלֹּא תִהְיֶה הַטְּלִית קֶטֶן בְּבַגְד הַעֲשׂוּי לְקַבֵּל יַעֲזֵה שֶׁפְּטוּר מִצִּיצִית, וְסִיּוּם שְׁצִיעַ.

[משנ"ב ס"ק נז]

וְקֶטֶת הַמְּגָן־אֲבָרְהָם דְּעַל־כָּל־פְּנִים צָרִיךְ שִׁיחֵיהּ הַצִּיצִית מִבְּחוּץ, וְלֹא כְּאֵינָן שְׁתוּחְבִין אוֹתָן בְּהַכְּנָפוֹת³³.

33) מֵה שֶׁכֵּתב 'שְׁתוּחְבִין אוֹתָן בְּהַכְּנָפוֹת', אֵינן כּוֹנְנוֹת לְאֵלוֹ הַתּוּחִיבִים צִיצִיתוֹתֵיהֶם בְּמִכְנָסִים, שְׁעִלֵיהֶם כֵּתב הַלֵּל (ס"ק כו) שֶׁהֵם בְּכֻלָּל הַמְּבִזִּים אֶת מְצוֹת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, וְעִתִּידִים לִיתֵן אֶת הַרְיָן עַל כָּךְ, אֲלֵא כּוֹנְנוֹת לְאֵלוֹ הַמְּצַנְעִים צִיצִיתוֹתֵיהֶם בְּתוֹךְ הַכְּנָף שְׁעוֹשִׂים כַּעֲיֵן כִּיס, וְכֵמוֹ שֶׁכֵּתב לִקְמֵן (ש"ס) שֶׁאֵלוֹ הַהוֹלְכִים בֵּין הַנְּכָרִים לֹא יִשִּׁימוּ הַצִּיצִית בְּמִכְנָסִים, חֲדֵי שִׁישִׁימוּ אוֹתָן בְּתוֹךְ הַכְּנָף, וְכֵן כֵּתב לִקְמֵן (ס"י כג ס"ק ג) לַעֲנִין טְלִית קֶטֶן בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לְתוֹכָם הַצִּיצִית בְּכַנְפּוֹת כִּי שִׁיחֵיהּ מִכְּסוֹת, וְלֹא יִהְיֶה בּוֹהַ מְשׁוֹם יִלְעַג לְרַשׁ.

[משנ"ב ס"ק נח]

קָמָה דְּקִתִּיב "וְרֵאֲתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם יְגוֹ"³⁴.

34) וְלַגְבֵי הַרְיָן שֶׁיֵּשׁ לְהִיּוֹת זְהִיר לְלַבֵּשׁ טְלִית קֶטֶן כָּל הַיּוֹם, הַבִּיא לִקְמֵן (ס"י כד ס"ק א) שְׁבִיאָר הַטּוֹר שְׁדוּמָה בְּכָךְ לְאֹרֶם שֶׁהוּוִיר אֶת חֲבִירוֹ עַל אִיזֵה עֵנִין, שֶׁהֵלָה קוֹשֵׁר קֶשֶׁר בְּאוּרוֹ כִּי לִזְכוֹר הַעֲנִין הַהוּא.

[משנ"ב ס"ק נט]

אֵם לֹבְשֵׁם פְּלִמָּם³⁵ וכו', דְּקִימָא לָן צִיצִית חוֹבַת גָּבְרָא וְלֹא חוֹבַת קְנָא³⁶.

35) וּבִטְעַם הַרְבֵּי שֶׁכָּל הַבְּגָדִים שְׁלוֹבֵשׁ מִתְחַיִּיבִים בְּצִיצִית, כֵּתב הַלְּבוֹשׁ (ס"י ב) שֶׁהוּא מִהַכְּתוּב (בְּמִדְבָר טו' ל"ח) יִזְעֻשׁוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם, וּבְגָדֵיהֶם הוּא לְשׁוֹן רִבִּים, וּמִשְׁמַע שְׁחִיבֵי גַם עַל הַרְבֵּה בְּגָדִים יִחַד.

36) וְלַגְבֵי חוּמְרָא הֵיחָדָה מִכָּךְ שֶׁהִיא חוֹבַת גְּבָרָא, כְּגוֹן לְחִיבּוֹ לְקִנּוּת טְלִית כִּי לְקִיּוֹם הַמְצוּה, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י יז ס"ק ד) שֶׁלַעֲנִין זֶה פּוֹסְקִים שֶׁאֵינָה חוֹבַת גְּבָרָא, מְשׁוֹם שֶׁמְצוּת צִיצִית נִחְשָׁבַת כְּמַצוּה שֶׁהִיא חוֹבַת גְּבָרָא וְאֵינָה חוֹבַת גְּבָרָא, וְשִׁנּוּהֶם לְקוּלָא.

[משנ"ב ס"ק נכ]

וְאֶפְלוֹ אֵם שְׁהָא הֶרְבֵּה יוֹתֵר מִקְדֵי דְּבוּרֵיהּ³⁷.

37) וְלַעֲנִין הַפֶּסֶק בֵּין הַבְּרִיכָה לְקִיּוֹם הַמְצוּה, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י רו ס"ק יב) שֶׁשְׁתִּיקָה אֵינָה חֲשׁוּבָה הַפֶּסֶק, כֵּל עוֹד לֹא הִסִיחַ דַּעְתּוֹ בִּינְתֵימִים.

[משנ"ב ס"ק נז]

יֵשׁ דְּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים³⁸.

38) וְלַגְבֵי הַמְּפָרִישׁ הֵלָה מִכְּמֵה עֵיסוֹת, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י תנו ס"ק ד) שְׁדִי שִׁיבְרַךְ בְּרִכָּה אַחַת עַל כּוֹלָן אֵם לֹא הַפֶּסֶק בִּינְתֵימִים בְּשִׁיחָה שֶׁאֵינָה מַעֲנִין הַלִּישָׁה.

[משנ"ב ס"ק נח]

דְּאֶפְלוֹ שִׁיחָה בְּעֶלְמָא³⁹ גַּם־כֵּן הָיָה בְּכֻלָּל הַפֶּסֶק לַעֲנִין זָה⁴⁰.

39) וּבְגִידֵי שִׁיחָה, כֵּתב הַלֵּל (ס"ק לה) שֶׁהוּא אִפִּילוֹ תִיבָה אַחַת, וְרֵאָה מֵה שֶׁכֵּתְבוּ שָׁם.

וְלַהַפְסִיק בֵּין הַבְּרִיכָה לְמַעֲשֵׂה הַמְצוּה מִפְּנֵי הַכְּבוֹד אוֹ הַזִּירָה, אוֹ לַעֲנִיית אִמְן אוֹ לְקִדִּישׁ וְקִדּוּשָׁה וּבְרִכָּה, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י רו ס"ק יב) שֶׁאִסּוּר, וְאִפִּילוֹ לַעֲנוֹת אִמְן עַל בְּרִכָּה זֶה עֲצֻמָּה, כְּגוֹן שֶׁשׁוּמַע אַחַר הַמְּבִרַךְ אוֹתָהּ, כֵּתב לִקְמֵן (ס"י כה ס"ק לה) שֶׁאִסּוּר.

40) וְהַמְּבִרַךְ בְּרִכָּה כְּרֵאִי וְטַעֲה וְשַׁכַּח וּבִירַךְ פַּעַם נִסְפַת, הָאֵם נִחְשָׁבַת הַבְּרִיכָה הַשְּׁנִיָּה כְּהַפְסֵק בֵּין הַבְּרִיכָה הָרֵאשׁוֹנָה לְמַעֲשֵׂה הַמְצוּה, הַסְּתַפֵּק בּוֹהַ הַגְּרִשִׁיז אִוְעֵרְבֵךְ (שְׁשִׁיב פְּמִיז הַעִי רִיחַ וּבְחִיג ש"ס) לַעֲנִין מִי שְׁבִירַךְ עַל הַיָּין כְּרֵאִי וְטַעֲה וּבִירַךְ בְּרִכַת הַיָּין פַּעַם שְׁנִיָּה, הָאֵם הַבְּרִיכָה הַשְּׁנִיָּה נִחְשָׁבַת כְּהַפְסֵק בֵּין הַבְּרִיכָה הָרֵאשׁוֹנָה לְמַעֲשֵׂה, אוֹ שֶׁהִיא נִהַפְכַת לְעִיקַר הַבְּרִיכָה, וְעִידֵד שֶׁלֹּא מִסְתַּבֵּר שְׁבִרַכָּה לְבַטְלָה יִתְחַשֵּׁב כְּעִיקַר הַבְּרִיכָה, וְיִמִּי כִיּוֹן שֶׁהִיא מִמֵּשׁ אוֹתָהּ בְּרִכָּה לֹא יִתְחַשֵּׁב כְּהַפְסֵק, [וְכֵל שֶׁכֵּן אֵם טַעֲה וְסַבֵּר שֶׁהוּא מַחִיב לְבַרֵךְ בְּרִכָּה זֶה, שְׁכִיּוֹן שְׁלִפֵי טַעוֹתוֹ לֹא הַפְּסִיק, אֵינוֹ נִחְשָׁב כְּהַפְּסֵק].

הַלְבוּשׁ צִיצִית סִימָן ח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כח]

ואם דבר אין חזר ומברך⁴¹.

ואם בירך על טלית וקודם שהתעטף בה נפסלו ציציותיה, והיו לו ציציות אחרות מוכנות ותיקנם מיד, כתב להלן (ס"ק מא) שכל זמן שלא קיים את המצוה אינו מסיח דעתו ממנה, ולכן אינו צריך לחזור ולברך.

[משנ"ב ס"ק לא]

דהתם לא היה דעתו בשעת ברכה שישפישטנו ויחזור וילבש, אכל הכא היה דעתו בשעת ברכה על לבישת הבגד השני⁴⁶.

[משנ"ב ס"ם]

וכלשכן שיחזר שלא להפסיק הפסק גדול, דאסור לגרם ברכה שאינה מלושנו, שאיסור ברכה שאינה צריכה חמור יותר מספק איסור קיום מצוה בלא ברכה, ולא כמו שמשמע ממה שכתב השערי תשובה (ס"ק יב) בשם המג"א.

45 אבל אם שהה זמן רב בין פשיטת הטלית ללבישתה, כתב בבית"ל להלן (סי"ד ד"ה ויש אומרים) שיש לעיין אם מועיל מה שכיוון בשעת הברכה לחזור וללבוש את הטלית, כיון שמתעם הפסק הוא ולא מטעם היסח הדעת.

[משנ"ב ס"ק לג]

והאחרונים הסכימו דעצם הליכה לא חשיב הפסק⁴⁶.

42 משמע מלושנו, שאיסור ברכה שאינה צריכה חמור יותר מספק איסור קיום מצוה בלא ברכה, ולא כמו שמשמע ממה שכתב השערי תשובה (ס"ק יב) בשם המג"א.

ובאיסור הוצאת שם שמים לבטלה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' מה) שיש כמה דרגות: א. המוציא שם שמים לבטלה שלא בדרך ברכה, עובר על עשה מן התורה. ב. המוציא על ידי אמירת ברכה לבטלה, לשיטת הרמב"ם עובר בכך על איסור לאו של 'לא תשא' מן התורה, ולשיטת תוספות הוא רק איסור דרבנן [וקרא אסמכתא בעלמא הוא]. ג. הגורם ברכה שאינה צריכה, כגון שהיה יכול להפטר בברכה אחרת ועשה 'הפסק' ועל ידי כך גרם להתחייב בברכה חדשה, שלכל הדעות אינו אסור אלא מדרבנן. ד. בירך על דבר הטפל במקום שהעיקר פוטור, אין בו איסור.

[משנ"ב ס"ק לו]

או שפסלו ציציותיו אחר כך ולבש טלית אחר⁴⁷, צריך לברך פעם אחרת⁴⁴.

46 ולענין הליכה מסוכה לסוכה אם נחשב הפסק, כתב לקמן (סי' תרלט ס"ק מה) שתלוי במחלוקת האחרונים כאן לגבי ציצית.

אמנם, בשעה"צ שם (ס"ק צד) כתב בשם הבית מאיר, ששונה מצוה ציצית ממצוה סוכה, משום שבמצוה ציצית כל טלית וטלית מצוה בפני עצמה היא, מה שאין כן לענין סוכה ששתיהן מצוה אחת היא, ולא שגא סוכה זו מסוכה אחרת.

וכעין סברא זו כתב המשנ"ב לקמן (סי' תלב ס"ק ז) בשם כמה אחרונים לענין בדיקת חמץ בכמה בתים, שכיון שבדיקת כולם מצוה אחת היא, אין ההליכה חשובה הפסק, ויכול לצאת בברכה אחת על כולם, אולם בשם החיי אדם כתב שחולק על כך.

[משנ"ב ס"ק לד]

והחיי"אדם חשש לדעת הסוברים דשנוי מקום לא הוי הפסק בזה, על-פני התמיר שלא לברך⁴⁷.

47 ובטעם הדבר כתב הנשמת אדם (כלל יב אות א), שדוקא לענין אכילה נחשב שינוי מקום כהיסח הדעת, משום שלעיתים נמלך אדם מלאכול, ואפילו אם לא הסיח דעתו מלאכול לא פלוג רבנן, מה שאין כן במצוה המוטלת על האדם, כגון ציצית, שדעתו לקיים המצוה, אפילו שהם שני מעשי מצוה אין בזה היסח הדעת.

[משנ"ב ס"ם]

אם לא שהיה הבית הקנסת רחוק מביתו⁴⁸.

48 וכן לענין בדיקת חמץ בכמה בתים, כתב לקמן (סי' תלב ס"ק ז) בשם החיי אדם, שאף על פי שהליכה מבית לבית לא נחשבת הפסק, מי"מ הליכה מביתו לבית שבחצר אחרת נחשבת הפסק, והנשמת אדם (שם) כתב בטעם הדבר, שאין זה משום שמקום רחוק נחשב כשינוי מקום, אלא משום שבמקום רחוק מסתמא יש היסח הדעת, ולכן נחשב הפסק.

43 וגם אם הוריד את הטלית שלבש כדי לתקן בה את הציציות, כתב לקמן (סי' יט ס"ק ג) שאפילו אם חזר ולבושה מיד צריך לברך.

ומי שלבש טלית והורידה כדי להחליף בה לציציות מהדרות יותר ודעתו לחזור ולבושה מיד, הסתפק בבית"ל לקמן (סי' כה ס"ב ד"ה מהדק) אם צריך לחזור ולברך. וראה מה שכתבנו שם.

44 וכן לגבי מי שבירך על תפילין וקודם שהניחן הוצרך לקחת תפילין אחרות, כתב לקמן (סי' כה ס"ק ג) שצריך לחזור ולברך, כיון שלא נעשתה עדיין מצוה התנחה ולא חלה הברכה על שום מצוה. וכן לגבי מי שבירך על תקיעת שופר, וקודם שתקע נטלו ממנו את השופר והביאו לו שופר אחר, כתב לקמן (סי' תקפה ס"ק ד) שצריך לחזור ולברך.

ולגבי העולה לתורה ובירך, וקודם שהתחילו לקרוא נמצאה טעות בספר התורה והוציאו ספר תורה אחר לקרוא בו, כתב לקמן (סי' קמג ס"ק ב) שאינו צריך לברך שנית, ובמקום שנהגו שחזור ומברך אין למחות בהם [וטעמם ביאר השעה"צ שם (ס"ק ב)], שעדיין לא חלה הברכה כיון שעוד לא התחילו לקרוא בתורה].

הלכות ציצית סימן ח

טו באר הגולה

ס תרא"ש סתחיא
דמנחת מג ע בית'
יחסף לדעת תרא"ש
(רמב"ם)

אחת ואָקת. והוא הדין *אם (כט) לא תהיה ברעוּתוּ ממתחלה (יג) [יג] על פלם, (ל) הוי כמפסקי ביניהם: הגה וכן (לא) אם פשט הראשון קדם שלבש השני, צריך לחזור (יד) ולברך (ת"ח סימן מה): **יג** הלובש טלית קטן ומברך עליו, וכשהולך לבית־התפלת מוקדם בטלית גדול, צריך (לב) לברך עליו, (לג) ״דהליכה מביתו לבית־התפלת (טו) [טו] (לד) *תשיבה הפסק. ואם מתפלל (לה) בתוך ביתו, *אם היה דעתו

באר היטב

ע"ת ועמ"א: (יג) על פלם. משמע דאשעת ברכה דוקא קפיד שיכון על פלם, אכל אם ברך ע"ד כגד א' וקדם שהלבישו הביאו לו עוד אחד ונמלך ג"כ עליה ללבשו, חייב לברך שנית על לבישה השנית. וט"ו הניח בצ"ע, ע"ש. וצ"ח פסק בפשיטות דא"צ לחזור ולברך, וכ"כ פרישה ב"רד סימן יט, ע"ש: (יד) ולברך. מ"א חולק ופסק דא"צ לברך אם דעתו עליו: (טו) תשיבה הפסק. שעור שהליכה לקשיחה תשיבה הפסק הם כ"ב אפה, והוא מדברי תוס' בפרק ארבעה עשר וזכ"ר הרמ"א לקטן סי' קסו, ועין בתשובת בית־יעקב סי' טו ובט"ו סי' י"א ובתשובת חכם צבי סי' קכח מה שכתב ע"ז, ועין בספר גני"ח מה שפרץ ע"ז. ועין בחות"יאר סי' רכז ובמ"א סי' קסו סי' ג. וכתב הרמ"א: נ"ל דאם שניהם בבית א' לא חשיב הפסק מתוך לחך, ע"ש. וט"ו פסק, דאפילו הליכה מביתו לבה"כ לא הוי הפסק, אם לא שפסק בדרך אחרים או שז' או מניח תפילין ביניהם, א"כ ברבת תפילין הוי הפסק בין טלית קטן לגדול, אכל הלוח לחוד

שלא יחיש שיחה בטלה, והוא נ"ל פה דלא מהני כוונה זו לחיבו בברכה שניה, בין שהם לפני ומתכוון לשלח את פלם, ע"ש, ואם"כ היה כאן: [יג] על פלם. עין בה"ט. ועין בה"ט סי' יט שאע"פ שדעתו כהש"י שם והשיגו על האלהו וזכ"ר פאן, מ"ם דעתו שברין שלש חשב ברכה לבטלה לדעת הסוברים כבה"ט. שם ואל פקשה צריך, ע"ש בה"ט חלוקי רינים שיש ללמד משם לקאן: [טו] תשיבה הפסק. עב"ה"ט. ועין ב"ר אפרים מ"ש על דברי הט"ו שחביב ראיה מהתקופות. ומ"ש הט"ו דברכת תפילין הוי הפסק בין הברכה שבין על השלית־קטן לתגדול, ע"ש, לענין צ"ע, דבסימן כה כתב המג"א בחולץ תפילין וזכ"ר לבה"ט אם אינו רחוק א"צ לחזור ולברך אע"פ שהפסק באמצע בברכת אשר יצר. ועין בבאר ה"ט לקטן סי' גג שם גז"ר ונ"ד"ם זכ"ר לבה"ט באמצע ספוקי דוכרה יטל יצ"ר ויברך וצ"ח ציצית ותפילין ויברך, וכתב הבאר היטב שם בהמג"א סי' כה לא משמע הכי. ולפי מה שכתבתי י"ל השעם של בעל גז"ר ונ"ד"ם, לפי שהפסק באמירת אשר יצר, דס"ל שאר לסקח אמירת א"י לצשית צרכיו והטילה ולא יפסוק ביניהם, והמג"א ס"ל דאע"פ דנ"ד"א לכתחלה ראי' לצשית כן, מ"ם כזה שם יצ"ח: כן יג"רם ברכה, מוטב לאשר אמירת א"י עד שצ"ח תפילין וציצית בלא ברכה, דאשר יצ"ח קול רעמים וצ"ר ויברך, וכתב המג"א שישל יצ"ר, ולפי"ז צריך לחזר ברכת א"י עד אחר שאברך ברכת הרעם. וי"ל, דהתם הוי ברכה עוברת; וכן מ"ש (בה"ט) ב"ר ו' בשם ר"ש' בנתיב ברכה אחרונה שישל ללקחיה, התם נמי משום דברך חל חיובך קדם. ומ"ם י"ל דגם כאן אם יאמר ברכת א"י לא יצטרך להכות בברכות ציצית ותפילין, מוטב שיצ"ח פן. ועין באש"ל אברכים מה שכתב השעם ש"כ"ל לאשר ברכת א"י, וצ"ע. אך בלא"ה י"ל דצ"ח המג"א, שאפשר וגם הוא סובר שאברך אשר יצר תחלה ולא חשיב הפסק בין א"י לבין ברכה אחרת, וכן יצ"ח ש"י לבשתי שני בגדיי של ציצית, שפיר חשיב הפסק. ועין במג"א סי' י"ח שכתב חלוקי זה לענין שה מקומו ביניהם, ע"ש, ועין לקטן סי' גג וסימן סו מ"ש כזה. ומ"ם נראה דבה"ג דפסקי בברכת תפילין

משנה ברורה

ברכה, וכן הסכים הפרי"מגדים. לכן יזהר כל אדם שלא לשוח, ואם דבר אין חוזר ומברך⁽⁴¹⁾, וכל־שכן (מא) שיזוהר שלא להפסיק הפסק גדול, דאסור לגרם ברכה שאינה צריכה⁽⁴²⁾, וכדלקמן בסימן רטו: (כט) לא היה ברעוּתו. רוצה לומר, שלא היה ברעוּתו בפרוש, רק (מג) שברך סתמא: (ל) הוי כמפסקי. מדסתם, משמע דמני אפלו היו (מג) מנחים לפניו כל הבגדים של הארבע פנפות בשעת הברכה, ואפלו הכי צריך לחזור ולברך, דמני שהוה גביל רק ללבש אחת, ועל"פן בסתמא אין עולה הברכה לכלם, דהוי כמפסק; אלא־אם"כ היה דעתו עליהם בפרוש. והוא הדין אם ברך על טלית־קטן על מצות' כמנהגנו, ולקח מיד השלית־גדול: אם היה דעתו בפרוש לפטר ב'על מצות', אין צריך לחזור ולברך; (מד) ובסתמא, חוזר ומברך, דבסתמא אין דעתו ב'על מצות' כי אם על טלית־קטן. אף מכל מקום לכתחלה (מה) בודאי יש לזהר שלא לברך על טלית־קטן אם דעתו ללבש תפך השלית־גדול, משום גרם ברכה שאינה צריכה. אם לבש טלית בלא בדיקה ומצא אותו פסול, או שנפסלו ציציותיו אחר־כך ולובש טלית אחר⁽⁴³⁾, (מו) צריך לברך פעם אחרת⁽⁴⁴⁾; אם לא שהיה ברעוּתו בפרוש בשעת ברכה על פל מה שילבש אחר־כך: (לא) אם פשט. האחרונים (מז) חולקין על זה וסבירא להו דהפשיטה לא הוי הפסק לכלי עלמא, ואינו דומה למה שכתב המחבר בסעיף יד דהפשיטה הוי הפסק, דהתם לא היה דעתו בשעת ברכה שישפשטנו ויחזור וילבש, אכל הכא היה דעתו בשעת ברכה על לבישת הבגד השני⁽⁴⁵⁾; **יג** (לב) לברך עליו. אפלו אם תפך הלך לבית־התפלת ולא הסית דעתו ביניהם פלל: (לג) דהליכה. (מח) והאחרונים הסכימו דצ"עם הליכה לא חשיב הפסק⁽⁴⁶⁾, ואף־על־פ"י כן פתבו דצריך לברך על השלית־גדול (מט) משום שני מקום. ולפי

שהברכה מברך על טלית־גדול; ומכל מקום כגון לעין קצת לפרקים, כי גביל להתקלקל שם גס"פן, ובפרט איתן האנשים שלשנים בהשלית־קטן: * אם לא היה ברעוּתו וכד'. עין במשנה ברורה מה שכתבנו שם דמני שהוה גביל ללבש רק אחת וכד'. ואם דברו ללבש תמיד שני או שלשה בגדים של ד' גפנות זו על זו וקחה לבש את הבגד סתמא: אם הוי פלם לפניו בשעת ברכה, אין צריך לחזור ולברך, ואם היו פלן לפניו, רק פשטה שתי מביאיו לפניו הבגד האחרון וש' ארון לפניו מכל מקום, משא"כ בפסקי בברכה אחרת בין לבשתי שני בגדיי של שוכיאו לפניו מלבש השני תפך אחר ברכת הראשון וקדם שלבשו, כזה יש דעות בין הפוסקים, ופסקו האחרונים והעלת תמיד והט"ו והתבואות שור והאצ"ח"ה"ס"ים] דפסק לא לחזור ויברך [וגם דעת הפג"מ אברכים הוא כן כהעלת תמיד והט"ו, ולא חלק בין שחטיה לקאן, רק דהי"ש אומרים שמוכא דשם בבג"ה מודה כזה, מה שאין כן ד"ח דהסמ"ג והשלחן־ערוך שם והוא דעת דהט"ו פה, וגם הפג"מ אברכים מודה לזה. והפרי"מגדים לא כתב כן, ולא יצ"ח דעתו, ואם אין נחזיק זו עתה זו האחרונה, מוטב שלא ללבש עד שיש דעתו מברכה ראשונה, כדי שיתחייב לברך עליו בברוּת, אריה"ח: * תשיבה הפסק. עין במשנה ברורה שכתבנו: והפרי"מגדים וכד'. דע, דמדברי הט"ו משמע גס"פן דסובר שאין שני מקום הפסק כזה, וכן הגר"א בבאו"י כתב בהט"ו: אף לדברי לכאורה יהיה הדין גס"פן בקדוש מהני דעתו אפלו מבית לבית אחר, והשלחן־ערוך לא כתב כן לקטן בסימן רע"ג סעיף א, אפלו לדעת ה"ש אומרים. ובגשמת־אדם מוטב בדתך ומחלק ביניהם, וצריך עיין: * אם תהיה דעתו, לכתחלה אפלו לא תהיה דעתו לזה בפרוש רק בסתמא, כיון דגביל ללבש אותו בכל יום הוי כאלו היה דעתו לזה וכד'. ובשלמא לדעת הרמ"א שפסק לעיל דעל טלית־קטן וברך על מצות ציצית אפי' שפיר, דבסתמא אין מוכח בברכה זו גם על טלית־גדול, כמו שכתב הפרי"מגדים והסקנהוה במשנה ברורה: אכל לדעת המחבר שפסק לעיל בסעיף ו' דיכול לברך להתעשר, אם"כ מן מטיילא קאי הברכה גם על השלית־גדול, וכמו לענין שחטיה, בירחה דעה סימן יט, שהי לפניו פה עופות, אף דברך על אחד שלקחה בידו, מוטבא עולה הברכה לכלם; ועל"פן אנו מברחין לומר דמניי קאן שלא היה

שער הציון

(מא) מגן־אברכים: (מב) פרי"מגדים: (מג) פרי"מגדים: (מד) פרי"מגדים: (מה) סח"אדם: (מו) פרי"מגדים: (מז) הלבוש ומגן־אברכים והגר"א ואלהי רבה: (מח) עלת־תמיד והט"ו והגר"א: (מט) מגן־אברכים ואלהי רבה והרד"ק סח"ים: (נ) מגן־אברכים ופרי"מגדים: